

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија, издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЗАШТИТА ОД ЈОНИЗИРАЧКО ЗРАЧЕЊЕ
И РАДИЈАЦИОНА СИГУРНОСТ

Се прогласува Законот за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 27 јуни 2002 година.

Бр. 07-2603/1
27 јуни 2002 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Борис Трајковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Стојан Андов, с.р.

З А К О Н
ЗА ЗАШТИТА ОД ЈОНИЗИРАЧКО ЗРАЧЕЊЕ
И РАДИЈАЦИОНА СИГУРНОСТ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредува системот на контролата на сите извори на јонизирачко зрачење, како и заштитата на населението и околината од изложеност или потенцијална изложеност на јонизирачко зрачење.

Дефиниции

Член 2

Одделни дефиниции и поими употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. "Радијациона несреќа" е ненамерна состојба, резултат на грешки при работа, дефект на опремата, чии последици или потенцијални последици не се занемарливи од аспект на радијационата заштита или сигурност.

2. "Нивоа на исклучување" се вредности, утврдени од страна на надлежниот орган, а изразени како концентрации на активност и/ или вкупна активност, при кои, или под кои, изворите на јонизирачкото зрачење не подлежат на контрола.

3. "Доза" е средна енергија на јонизирачкото зрачење ослободена во единица маса од озрачениот материјал или предмет.

4. "Озрачување" е изложеност на јонизирачкото зрачење, кое може да биде внатрешно или надворешно, во зависност дали изворот на јонизирачко зрачење е во или вон човечкото тело.

5. "Јонизирачко зрачење" е електромагнетно, честично и секое друго зрачење кое во интеракција со материјата директно или индиректно произведува парови на позитивно или негативно наелектризиранни јони.

6. "Извор на јавизирачко зрачење" е секој уред, постројка или материја која произведува јонизирачко зрачење.

7. "Дозвола" е овластување издадено од страна на надлежниот орган, врз основа на претходна проценка на сигурноста, во која се содржани сите специфични услови што треба да ги исполни правното лице.

8. "Правно лице" е носителот на важечката дозвола за работа или за извор на јонизирачкото зрачење, кој има утврдени права и обврски во поглед на работата или изворот, особено од аспект на заштитата и сигурноста.

9. "Медицинска изложеност" е изложеноста на пациентите како дел од дијагностичките или терапевтските постапки на кои се изложени; на лица кои не работат со извори на јонизирачко зрачење, додека свесно и доброволно помагаат при третманот на пациентите и на лица кои доброволно се изложуваат на зрачења во рамките на програмите за биомедицински истражувања.

10. "Природна радијација" е јонизирачко зрачење кое го вклучува и космичкото зрачење и зрачењето од природни радионуклеиди.

11. "Пријавување" претставува документ со кој правното лице на надлежниот орган му ја најавува својата намера за работа со извор на јонизирачко зрачење.

12. "Население" е секое лице од населението или работници кои работат со извори на јонизирачко зрачење.

13. "Работа со извор на јонизирачко зрачење" е работа при производство, промет или употреба на извори на јонизирачко зрачење.

14. "Заштита од јонизирачко зрачење" е збир на активности и средства што се преземаат за заштита на животот и здравјето на луѓето и животната средина од штетното дејство на јонизирачкото зрачење.

15. "Одговорно лице" е стручно лице по прашања од радијационата заштита за одредена област во работењето, овластено од страна на правното лице за безбедно користење на изворот на јонизирачкото зрачење, во согласност со условите утврдени во дозволата.

16. "Радиоактивна контаминација" е присуство на радиоактивна супстанца во или на материјали или во човечкото тело или на други места каде се непожелни, или може да предизвикаат штетни последици.

17. "Радиоактивен отпад" е материјал во било која физичка форма остаток од активности поврзани со него или од интервенции за кои не се предвидува понатамошна употреба, кој содржи или е контаминиран со радиоактивни материји и има активност или концентрации повисоки од нивото кое не подлежи на контрола и изложувањето на нивното зрачење не е исклучено со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

18. "Регистрација" е овластување за работа со извори на јонизирачко зрачење со мал или умерен ризик, издадено на правното лице кое е одговорно за работа со изворот, издадено врз основа на претходно подготвена проценка на сигурноста на објектот и опремата и доставена до надлежниот орган.

19. "Лице кое работи со извор на јонизирачко зрачење" е секое лице кое во текот на работното време е постојано или повремено изложено на јонизирачко зрачење.

II. НАДЛЕЖЕН ОРГАН

Дирекција за радијациона сигурност

Член 3

За вршење на управните и стручните работи од областа на заштитата од јонизирачкото зрачење се основа Дирекција за радијациона сигурност (во натамошниот текст: Дирекција).

Дирекцијата ги врши следниве работи:

- 1) ја води постапката на пријавување, регистрација, издавање на дозвола и контрола на изворите на јонизирачкото зрачење, во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон;
- 2) ги утврдува интервентните нивоа и условите за радијациона заштита и сигурност;
- 3) издава дозволи за: увоз, извоз, дистрибуција, пренос, превоз, складирање, одлагање, давање на користење, сместување, поставување и одржување, престанок на употреба, како и било која друга активност во врска со изворите на јонизирачкото зрачење;
- 4) презема интервенции во случај на вонреден настан;
- 5) ги утврдува изложувањата кои не се опфатени со овој закон и изземањата на изворите на јонизирачкото зрачење со ниска активност пропишана со општ акт донесен врз основа на овој закон;
- 6) води Национален регистар на изворите на јонизирачкото зрачење и на лица изложени на јонизирачкото зрачење при работа;
- 7) врши надзор над стручната работа на правните лица кои работат со извори на јонизирачкото зрачење преку овластена стручна институција;
- 8) соработува со други органи на управата и институции во врска со работите што се во надлежност на Дирекцијата;
- 9) се грижи за обука на лицата одговорни за радијациона заштита во правните лица, како и на лица одговорни за донесување одлуки во врска со прашањата сврзани со радијационата заштита;
- 10) иницира истражување во областа на заштитата од јонизирачко зрачење;
- 11) воспоставува соодветен начин за информирање на населението во врска со заштитата од јонизирачкото зрачење;
- 12) ја утврдува висината на надоместоците за издавање на дозволи, вршење на надзорот, како и покренува постапки пред надлежните судови во случај на непочитување на условите утврдени во дозволите издадени врз основа на овој закон;
- 13) предлага Национален акционен план за заштита на населението од штетното влијание на јонизирачкото зрачење на Владата на Република Македонија;
- 14) дава мислења во поглед на меѓународната соработка на Република Македонија во врска со радијационата заштита;
- 15) врши инспекциски надзор и
- 16) врши и други работи во областа на заштитата од јонизирачкото зрачење.

Член 4

Со Дирекцијата раководи директор.

Директорот за својата работа одговара пред Владата на Република Македонија.

Комисија за радијациона сигурност

Член 5

Дирекцијата формира Комисија за радијациона сигурност (во натамошниот текст: Комисија), како советодавно тело за определени прашања од областа на заштитата од јонизирачко зрачење и изготвување на предлози и решенија од нејзината надлежност.

Комисијата од ставот 1 на овој член ја сочинуваат претставници од Министерството за здравство, Министерството за животна средина и просторно планирање, Министерството за образование и наука, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерството за одбрана, Министерството за внатрешни работи, Министерство за транспорт и врски и Министерство за надворешни работи, како и претставници од редот на научните и стручни институции и организации од областа на јонизирачкото зрачење.

Комисијата и дава стручни совети на Дирекцијата од аспект на прецизност, применливост и сеопфатност на политиката и прописите, како и сите други прашања поврзани со примената на овој закон.

Републички завод за здравствена заштита

Член 6

Работите на центарот за радијациона заштита ги врши Републичкиот завод за здравствена заштита.

Републичкиот завод за здравствена заштита, на барање на и под условите пропишани од Дирекцијата, ги врши следниве работи:

1) подготвува и предлага стручни основи за подготовка на подзаконски акти и стандарди во областа на радијационата заштита во согласност со стандардите на меѓународните организации и Европската унија;

2) поднесува извештаи до Дирекцијата во врска со унапредување на заштитата при користењето на извори на јонизирачкото зрачење, како и нивна контрола;

3) учествува во спроведувањето на обука за безбедно ракување и управување со изворите на јонизирачкото зрачење;

4) врши мерења на степенот на изложеност на јонизирачкото зрачење на лицата кои работат со извори на зрачења, како и на населението;

5) ја следи содржината на радионуклидите во воздухот, земјиштето, водите и храната;

6) врши проценка на степенот на изложеноста на јонизирачкото зрачење при работа;

7) врши континуирана медицинска контрола и води евиденција за лицата професионално изложени на јонизирачко зрачење и

8) врши и други работи во областа на заштитата од јонизирачкото зрачење.

Дирекцијата може да побара стручни услуги и од други стручни институции што и се неопходни за спроведување на овој закон, овластени од Министерството за животна средина и просторно планирање, Министерството за здравство и Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

III. УСЛОВИ ЗА ВРШЕЊЕ НА ДЕЈНОСТ

Дозвола за работа

Член 7

Правното лице може да отпочне со работа само по добивање на дозвола од Дирекцијата и по запишување во единствениот регистар на правни лица кои вршат дејност со извори на јонизирачкото зрачење, во согласност со одредбите на овој закон (во натамошниот текст: регистар).

Дозволата од ставот 1 на овој член се издава на барање и тоа за одреден период од една до пет години, во зависност од типот на изворот на јонизирачкото зрачење и условите за неговото користење.

Секоја промена во условите за вршење на дејност утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, може да се врши само врз основа на дозвола од Дирекцијата и по запишувањето во регистарот.

Обрасците на барањето и дозволите, како и начинот за нивното издавање ги пропишува Дирекцијата.

Член 8

Дозволата од членот 7 на овој закон може да се издаде само, ако:

1) објектите и просториите во кои се работи со извори на јонизирачко зрачење и во кои привремено се складираат и се одлагаат изворите на јонизирачкото зрачење, како и опремата, апаратите и другите уреди што произведуваат јонизирачко зрачење им одговараат на техничките, безбедносните и другите услови;

2) лицата кои работат со извори на јонизирачко зрачење се снабдени со лични заштитни средства, како и со потребна опрема за мерење на интензитетот на зрачењето;

3) лицата кои ќе работат со изворите на јонизирачкото зрачење имаат соодветна стручна подготовка и ги исполнуваат пропишаните здравствени услови за работите што ќе ги вршат;

4) постои програма за обезбедување на заштита и сигурност, план за постапување во случај на инцидент, како и програми за следење и проценка на изложеноста на населението, лицата кои работат на работни места во врска со изворите на јонизирачкото зрачење, односно пациентите;

5) се преземени мерките со кои се спречува радиоактивните отпадни материјали да предизвикуваат контаминација на животната средина над пропишаните граници.

Просторот, уредите и опремата, како и лицата кои можат да работат со изворите на јонизирачкото зрачење од ставот 1 на овој член, поблиску ги пропишува Дирекцијата.

Член 9

На правното лице кое бара дозвола да врши дејност која не ја оправдува употребата на изворите на јонизирачкото зрачење од социјален, економски, медицински или друг аспект утврдени со овој закон, Дирекцијата нема да издаде дозвола.

Член 10

Правното лице кое работи со изворите на јонизирачкото зрачење ги надоместува трошоците за издавањето на дозволата од страна на Дирекцијата, одлагањето на радиоактивен отпад, како и за мерењата кои се вршат за време на користењето на изворите, согласно со овој закон.

Висината на трошоците од ставот 1 на овој член ја пропишува Дирекцијата.

Член 11

Постапките за издавање на дозволи се водат согласно со правилата за општа управна постапка, доколку со овој закон поинаку не е определено.

Против решението на Дирекцијата може да се поднесе жалба до надлежната комисија на Владата на Република Македонија, во рок од осум дена од денот на приемот на решението.

Жалбата по решението не го одлага неговото извршување.

IV. УСЛОВИ ЗА ЗАШТИТА И СИГУРНОСТ

Општи услови

Член 12

Општите услови за заштита од јонизирачкото зрачење и обезбедување на сигурноста на изворите на јонизирачкото зрачење, треба да обезбедат нормална изложеност во рамките на границите на дозите што ги пропишува Дирекцијата и во согласност со следниве основни принципи на радијационата заштита:

1) принцип на оправданост на работата на изворот на јонизирачкото зрачење - економска и општествена оправданост на сите видови на работа со извори на јонизирачко зрачење од аспект на придобивките за поединец и целото општество, при што ползата треба да

биде поголема во однос на штетата што може да ја предизвика зрачењето врз здравјето на поединецот и околината;

2) принцип на оптимизација - било каква изложеност на лицата и околината мора да биде на најниското можно ниво, при што се земаат предвид економските и општествените фактори и

3) принцип на ограничување - вкупните дози од сите видови на работа со извори, не смее да ги надминат утврдените граници, со исклучок на персоналната доза примена од пациент со цел за негова сопствена здравствена заштита, како и за лицето кое му помага на пациентот или учествува во медицински или биомедицински истражувања, на добро-волна основа.

Обврски на правните лица

Член 13

Правните лица кои вршат дејност во согласност со овој закон имаат обврска да воспостават и обезбедат:

1) пријавување на изворот на јонизирачкото зрачење со техничките карактеристики, безбедност и сигурно ракување, во согласност со овој закон, како и прописите донесени врз основа на него;

2) програма за обезбедување на заштита и сигурност, постапки и други организациони активности во врска со обезбедувањето на заштитата на лицата кои работат на работни места со извори на јонизирачко зрачење, како и лица од други институции кои времено работат во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на него;

3) план за постапување во случај на инцидент кој содржи мерки и активности за обезбедување на заштита на населението, како и на лицата кои работат на работни места со извори на јонизирачко зрачење, а особено:

- определување на изворите кои можат да доведат до потреба од интервенција,
- интервентни нивоа на соодветните заштитни активности, опфатот на нивната примена и роковите за спроведување во зависност од степенот на интензитетот на инцидентот и важноста за преземање на мерки,

- опис на методологијата и инструментите за проценка на инцидентот и последиците од тој настан на самото место на случувањето, како и надвор од него,

- начин, постапки и рокови за информирање на Дирекцијата и
- мерки за обезбедување на оптимална заштита и за обезбедување на ограничувањето на нормалната изложеност на определена група на лица кои се очекува да бидат изложени на јонизирачкото зрачење од определен извор, така што вкупната доза на зрачења да не биде повисока од максималните граници на озрачување за населението, лицата кои работат на работни места со извори на јонизирачко зрачење, односно пациентите;

4) соодветен простор, опрема и кадар за заштита од изложеност на јонизирачкото зрачење на населението, лицата кои работат на работни места со извори на јонизирачко зрачење, односно пациентите;

5) сигурност на изворите од оштетување, кражба, нелегално однесување и пренесување, губење или исчезнување;

6) попис на изворите;

7) заштита (лични заштитни средства, дозиметриска контрола, здравствена контрола, степен на изложеност на работниците, проверување на контаминацијата на лицата и предметите, просториите и воздухот во просториите и повремено проверување на исправноста на мерните инструменти и на заштитните средства), како и обука на лицата кои вршат работи од значење за заштитата од изложеност на населението, лицата кои работат на работни места со извори на јонизирачко зрачење односно пациентите;

8) програми за следење и проценка на изложеноста на населението, лицата кои работат на работни места со изворите на јонизирачкото зрачење, односно пациентите, како и опрема за спроведување на тие програми;

9) внатрешна организациона поставеност што обезбедува:

- прецизно определување на должностите и одговорностите на сите што работат со изворите на јонизирачкото зрачење,

- определување на одговорно стручно лице за заштита од јонизирачко зрачење,

- соодветна контрола на влезот на посетителите во контролираните подрачја, односно соодветна придружба на посетителите на контролираните подрачја од страна на лица кои имаат потребно знаење од областа на заштитните и сигурносните мерки за тоа подрачје и кои можат да обезбедат соодветна информација и упатства на посетителите на кои можат да влијаат нивните активности и

- систем на ефикасно информирање за состојбите и настаните од интерес за заштитата и сигурноста;

10) одржување на активноста и количеството на радиоактивниот отпад на најмалиот можен минимум преку соодветно ракување и деактивирање.

11) работење со радиоактивниот отпад, така што да се обезбеди соодветна класификација, распоредување, постапување, складиштење и одлагање;

12) депонирање на радиоактивниот отпад, така што да се спречи било какво непотребно временско одложување на депонирањето;

13) деконтаминација на животната средина која била контаминирана од извор на јонизирачкото зрачење или активност во врска со тој извор преку сопствена служба или преку овластена организација и

14) евиденции во врска со изворите, кадар и мерки за заштита, како и доставување на извештаи во рокови согласно со прописите донесени врз основа на овој закон.

Правните лица од ставот 1 на овој член, се должни да ја известат Дирекцијата за секој физички пренос на изворот на јонизирачкото зрачење и радиоактивниот материјал.

Правните лица од ставот 1 на овој член, се целосно одговорни за заштитата и безбедното ракување со опремата која содржи извор на јонизирачко зрачење.

Изложеност на зрачење

Член 14

Согласно со овој закон, лице може да биде изложено на јонизирачко зрачење при различни услови, како што е изложеност при работа, изложеност на населението и медицинската изложеност.

Одредбите на овој закон се применуваат и во случај на потенцијална изложеност, изложеност при несреќни случаи и продолжена изложеност.

Граничните дози, упатствата во врска со нивото на дозите и/ или упатствата во врска со примената, ги пропишува Дирекцијата.

Изложеност при работа

Член 15

Со извор на јонизирачко зрачење може да ракува само лице со соодветни квалификации и здравствена состојба, што ги пропишува Дирекцијата.

Лицето од ставот 1 на овој член, подлежи на редовни здравствени прегледи при вработувањето, во текот на работата и при напуштање на работното место, доколку е потребно.

Член 16

Со извори на јонизирачко зрачење не смеат да работат:

- 1) лица помлади од 18 години;
- 2) жени за време на бременост, а ако работат со отворени извори на јонизирачко зрачење и за време на доењето и
- 3) лица заболени од одделни заболувања за кои е контраиндицирана работа со изворите на јонизирачкото зрачење.

Член 17

Лице вработено кај правно лице овластено за вршење на активности согласно со овој закон, е должно да ги применува одредбите за заштита од радијација на овој закон и прописите донесени врз основа на него.

Изложеност на населението

Член 18

Правното лице е должно да се придржува кон условите утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на него кои се однесуваат на изложеноста на населението на јонизирачкото зрачење предизвикана со употребата на изворот за кој тоа има дозвола, освен во случај кога изложеноста не подлежи на контрола и надзор, или ако работата со изворот и изворот е исклучен од контрола и надзор.

Правното лице е одговорно и ќе ја надомести штетата, доколку работата со изворот предизвикува ослободување на радиоактивни супстанции во околината и со тоа предизвикува штетни последици по човековото здравје и околината.

Член 19

Следењето и контролата врз дозволените испуштања на радиоактивните материји во околината ќе го врши правното лице и за тоа ја известува Дирекцијата и Министерството за животна средина и просторно планирање.

Програмата и временските интервали на следењето на секоја точка на испуштање ги пропишува Дирекцијата.

Медицинска изложеност

Член 20

Медицинската изложеност треба да има свое оправдување врз основа на споредба на нејзините дијагностички или терапевтски придобивки во однос на радијационите нарушувања што може да ги предизвика, земајќи ги предвид придобивките и ризиците од расположливите алтернативни техники кои не вклучуваат медицинска изложеност.

Член 21

Во случај на медицинска изложеност правното лице треба да обезбеди:

- 1) ниту еден пациент да не биде подложен на медицинска или терапевтска изложеност, освен ако изложеноста е препишана од страна на лекар специјалист;
- 2) целосна заштита на пациентот при упатувањето и за време на медицинската изложеност што е обврска на лекарите;
- 3) вклучување на медицински и помошен персонал (здравствени стручњаци или стручњаци со соодветна стручна обука) за вршење на дијагностичко-терапевтските постапки препишани од лекар специјалист;
- 4) калибрација на изворот, дозиметрија и квалитет под надзор на квалификувано лице по радиотерапевтска физика, при терапевтска примена на јонизирачкото зрачење (вклучувајќи телетерапија и брахитерапија) и

5) обука на персоналот согласно со прописите донесени врз основа на овој закон.

Начинот на спроведувањето на обуката од ставот 1 точка 5) на овој член го пропишува Дирекцијата.

Радиоактивен отпад

Член 22

Правното лице е одговорно, активноста и обемот на било каков радиоактивен отпад кој е резултат на работа со изворот за кој има дозвола, да го сведе на најниското можно ниво и да ракува со отпадот, односно да го собира, чува, кондиционира, транспортира и одлага на начин утврден со овој закон и прописите донесени врз основа на него.

Начинот на ракување со отпадот, односно собирањето, чувањето, кондиционирањето, транспортирањето и одлагањето го пропишува Дирекцијата.

Член 23

Правното лице треба да обезбеди дека радиоактивните супстанции од работа и изворите на јонизирачкото зрачење нема да ги испушта во животната средина, освен ако:

1) има одобрение за супстанциите дека не подлежат повеќе на контрола или одлагањето е во границите определени со општ акт на Дирекцијата;

2) одлагањата се контролирани и

3) изложеноста на населението предизвикана од одлагањата е ограничена во рамките кои се утврдени согласно со овој закон.

Границите на изложеноста на населението од ставот 1 на овој член ги пропишува Дирекцијата.

Член 24

Одлагање на радиоактивен отпад се врши во складиште на локација и на начин утврден од Владата на Република Македонија, на предлог на Дирекцијата, Министерството за животна средина и просторно планирање и Министерството за здравство.

Трошоците за одлагање на радиоактивниот отпад паѓаат на товар на правното лице кое го поседува изворот. Трошоците за ракување со радиоактивниот отпад се во висина утврдена согласно со членот 10 на овој закон.

Радијациони несреќи

Член 25

Владата на Република Македонија на предлог на Дирекцијата, донесува Национален акционен план за заштита на населението од штетното влијание на јонизирачкото зрачење во случај на радијациона несреќа (во натамошниот текст: Национален акционен план).

Радијациона несреќа прогласува Владата на Република Македонија на предлог на Дирекцијата.

Националниот акционен план се ревидира и усогласува со потребите, како и со новите достигнувања во областа на заштитата од јонизирачкото зрачење и радијационата сигурност, зависно од проценката на степенот на радиоактивната контаминација и во согласност со меѓународните конвенции.

Обезбедување на квалитет

Член 26

Правното лице е должно кон пријавата да достави програма за обезбедување на квалитет, со која се опфатени сите аспекти на мерење на радиоактивноста, индивидуалната дозиметрија, дозите на пациентите и ракувањето со отпадот, особено од аспект на радијационата сигурност на одобрување на Дирекцијата.

V. НАДЗОР

Член 27

Надзор над примената на овој закон и прописите донесени врз основа на него врши Дирекцијата.

Работите на инспекцискиот надзор над спроведувањето и примената на овој закон и прописите донесени врз основа на него врши Дирекцијата преку инспектори за јонизирачко зрачење.

Член 28

Инспекторот од членот 27 на овој закон има легитимација издадена од Дирекцијата.

Формата и содржината на легитимацијата од ставот 1 на овој член ја пропишува Дирекцијата.

Член 29

Во вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторот има право и овластување да:

1) нареди отстранување во определен рок утврден недостаток или неправилност во работата;

2) забрани за вршење на дејност или употреба на опрема;

3) забрани за работа на работници кои не ги исполнуваат здравствените услови за работа со изворите на јонизирачкото зрачење;

4) забрани за работа на работници кои не ги исполнуваат условите пропишани со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон;

5) забрани за постапување со радиоактивен отпад, ако не е во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на него и

6) нареди и други мерки за заштита од јонизирачко зрачење и сигурност на изворите.

За работите од ставот 1 на овој член инспекторот донесува решение.

Член 30

Против решението од член 29 став 2 на овој закон, може да се изјави жалба до надлежната комисија на Владата на Република Македонија, во рок од 8 дена од денот на приемот на решението.

Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

VI. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 31

Со парична казна од 80.000 до 240.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице ако:

1) отпочне со работа без дозвола и пред да се запише во единствениот регистар (член 7 став 1);

2) продолжи да работи по истекот на периодот за кој е дадена дозволата (член 7 став 2);

3) изврши промена во условите за вршење на дејноста без дозвола (член 7 став 3);

4) не ги воспостави и обезбеди обврските од членот 13 став 1 на овој закон;

5) не ја извести Дирекцијата за физички пренос на изворот на јонизирачкото зрачење и радиоактивниот материјал (член 13 став 2);

6) не обезбеди целосна заштита и безбедно ракување со опремата (член 13 став 3);

- 7) постапи спротивно на одредбата од членот 16 на овој закон;
- 8) не се придржува кон условите за изложеноста на населението пропишани со овој закон и прописите донесени врз основа на него (член 18 став 1);
- 9) не врши следење и контрола врз дозволените испуштања на радиоактивни материји во околината или не достави известување (член 19 став 1) ;
- 10) не постапи согласно со членот 22 став 1 на овој закон;
- 11) постапува спротивно на членот 23 на овој закон и
- 12) врши одлагање на радиоактивниот отпад надвор од складиштето определено согласно со членот 24 став 1 на овој закон.

За дејствијата од ставот 1 на овој член, покрај паричната казна на правното лице, ќе му се изрече и мерка на безбедност - забрана на вршење на дејноста во траење од три месеци до една година.

За дејствијата од ставот 1 на овој член, ќе се казни за прекршок одговорното лице на правното лице со парична казна од 15.000 до 45.000 денари и ќе се изрече и мерка на безбедност - забрана на вршење одговорна должност во траење од три месеци до една година.

Член 32

Со парична казна од 40.000 до 120.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице, ако:

- 1) распореди на работно место со извор на јонизирачкото зрачење лице со несоодветна квалификација и здравствена состојба, односно не обезбеди редовни здравствени прегледи (член 15) и
- 2) не ја достави програмата на одобрување (член 26).

За дејствијата од ставот 1 на овој член, покрај паричната казна на правното лице ќе му се изрече и мерка на безбедност - забрана на вршење на дејноста во траење од три месеци до една година.

За дејствијата од ставот 1 на овој член, ќе се казни за прекршок одговорното лице на правното лице со парична казна од 10.000 до 30.000 денари и ќе се изрече и мерка на безбедност - забрана на вршење одговорна должност во траење од три месеци до една година.

Член 33

Со парична казна од 10.000 денари ќе се казни лицето кое е вработено во правното лице кое има дозвола, ако не ги применува одредбите за заштита од радијација пропишани со овој закон и прописите донесени врз основа на него (член 17) .

VII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 34

До воспоставување на инспекциската функција во рамките на Дирекцијата, инспекцискиот надзор го вршат постојните државни инспекторати и управи:

- 1) Државниот санитарен и здравствен инспекторат во согласност со одредбите од Законот за санитарната и здравствената инспекција кои се однесуваат на здравјето на луѓето;
- 2) Државниот инспекторат за животна средина во согласност со одредбите од Законот за унапредување на животната средина и природата кои се однесуваат на животната средина и
- 3) Управата за ветеринарство и Државниот инспекторат за земјоделство во согласност со одредбите од Законот за ветеринарно здравство кои се однесуваат на содржината на радионуклиди во сточната храна, растенијата, семето на растенијата и домашните животни.

Член 35

Врз основа на инспекцискиот надзор извршен согласно со членот 34 на овој закон, Дирекцијата има право:

1) да нареди да се отстрани во определен рок утврден недостаток или неправилност во работата која може да предизвика штетно влијание врз здравјето и безбедноста на луѓето, но не претставува директна закана;

2) забрани вршење на дејност, целосно или делумно, употреба на опрема, како и работа на работници доколку не се исполнети условите пропишани со овој закон;

3) забрани постапување со радиоактивен материјал, ако не е во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на него;

4) да забрани натамошна употреба на извор на јонизирачко зрачење што не се користи во согласност со условите утврдени со овој закон, се до отстранување на недостатоците и

5) нареди и други мерки за заштита од јонизирачкото зрачење.

Член 36

Правните лица кои работат со извори на јонизирачко зрачење, должни се своето работење да го усогласат со одредбите на овој закон во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Правните лица од ставот 1 на овој член должни се во рок од еден месец од денот на истекот на рокот од ставот 1 на овој член да поднесат барање до Дирекцијата за продолжување на дозволата.

Ако правното лице не поднесе барање во рокот определен во ставот 2 на овој член, ќе се смета дека нема дозвола за работа.

Член 37

До определување на локацијата за складиштето во кое ќе се врши одлагање на радиоактивниот отпад, правните лица кои користат извори на јонизирачко зрачење, должни се да вршат привремено одлагање на отпадот во сопствен или во друг простор и на начин што ќе го одобри Дирекцијата.

Член 38

Демонтажата на постоечките радиоактивни громобрани ќе се изврши по обезбедувањето на услови на безбедно складирање на искористените извори на јонизирачкото зрачење.

Правните лица кои поседуваат радиоактивни громобрани ќе отпочнат со монтажа по добивањето на согласност од Дирекцијата.

Член 39

Дирекцијата почнува со работа со денот на именувањето на директорот.

Владата на Република Македонија во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон ќе го именува директорот на Дирекцијата.

Директорот на Дирекцијата ќе го донесе актот за организација и систематизација на работните места, најдоцна во рок од три месеци од денот на неговото именување.

Постојните инспектори, Дирекцијата ги презема во рок од три месеци по донесувањето на актите од ставот 3 на овој член.

Член 40

Дирекцијата ќе ги донесе општите акти предвидени со овој закон, најдоцна во рок од девет месеци од денот на именувањето на директорот на Дирекцијата.

До донесување на општите акти од ставот 1 на овој член, ќе се применуваат постојните прописи, ако не се во спротивност со одредбите на овој закон.

Член 41

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за заштита од јонизирачко зрачење ("Службен лист на СФРЈ" број 53/91).

Со отпочнување на вршење на инспекцискиот надзор од страна на Дирекцијата, согласно со одредбите на овој закон престануваат да се применуваат одредбите од Законот за заштита и унапредување на животната средина и природата ("Службен весник на Република Македонија" број 69/96, 13/99 и 41/2000) и Законот за санитарната и здравствената инспекција ("Службен весник на Република Македонија" број 19/95), што се однесуваат на инспекцискиот надзор за заштита од јонизирачкото зрачење.

Член 42

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".